

BAZ İSTASYONLARINI KORUMA YÖNETMELİĞİ!

Av. Hayati KÜÇÜK

GSM işletmecisi Telsim ve Türkcell şirketleri tarafından hemen her yere konulan baz istasyonlarının insan sağlığı üzerindeki etkilerinin açıklanmasıyla birlikte, istasyonların kaldırılmasına yönelik yoğun tepkiler oluşmaya başladı. İnsanları ruhsal açıdan etkileyecek derecede haklı tepkiye neden olan apartmanlarda, okul ve hastane bahçelerinde kurulu baz istasyonlarının kaldırılması için eylemler yapıldı ve akla gelebilecek bütün idari makamlara başvurularda bulunuldu. Oluşan tepkilere duyarlı olan kimi belediyeler, valilikler ve bakanlıklar, istasyonların kaldırılması yönünde çalışmalar başlattılar ve kimini buldukları yerden söktüler.

Baz istasyonlarının hukuki yollardan kaldırılmasına ilişkin tek uygulama ise, Kat Malikleri Kanunu'nun kat maliklerine tanıdığı

haklara dayalı olarak açılan davalarda somutlandı. Bunun dışında, baz istasyonlarının hukuki durumu, sorumlu olan idari makam ve izlenecek prosedür konusunda tam bir karmaşa yaşandı. Sonunda Ulaştırma Bakanı tarafından, baz istasyonlarını kaldırmaya çalışan yetkililerin bilmeden hareket ettiği açıklaması ve Bakanlık tarafından 4 Ağustos 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelikle gerçek sorumlu kendisini ortaya çıkardı ve bu konuda tek yetkilinin Ulaştırma Bakanlığı olduğunu ilan etti.

Kamu hizmetlerinin imtiyaz yoluyla özel kişilere gördürülmesinin yoğun bir şekilde yaşandığı ülkemizde, bu yöntemin ilgili idareler tarafından deforme edilmeye çalışılması, çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Yapılan özelleştirmeler sonucu kamu hizmetinin özel kişilerce görülmeye başlanması ile, bu hizmetlerle ilgili idarenin sorumluluğunun ortadan kalktığı, artık tamamen piyasa koşullarının belirleyici olacağı izlenimi yaratılmaktadır. Dahası, Anayasa'da ve yasalarda yapılan değişikliklerle, idarenin kamu hizmetlerinin yürütülmesindeki sorumluluğu üzerinden atmasının, bu alanlardaki faaliyetlerin, herhangi bir mal ya da hizmetin sunumunda olduğu gibi, özel kişiler aracılığıyla görülmesinin önü açılmaktadır. İmtiyaz sözleşmelerine konulan tahkim şartı ve hizmetin yürütülmesine ilişkin idarenin değil de, şirketlerin üstün taraf olmasına yol açan koşullar, kamu hizmeti

GSM Baz İstasyonları Denetlenmelidir

Ulaştırma Bakanlığı'nın koruması altında yıllardır hiçbir denetime tabii olmadan yapılan özel sektör haberleşme sisteminde firmaların sonsuz imtiyazı Çevre Bakanlığı'nın genelgesi ile sekteye uğramış, yapılan işlere denetim getirilmeye çalışılmıştır. Bu gelişmeler karşısında firmaların talepleri doğrultusunda Ulaştırma Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelik ne getirmiştir?

- ✓ Çevre Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı'nın görev alanı içerisindeki konuları tek başına düzenleyerek yetki gasbında bulunmuştur. Kendisi dışındaki idari makamların yetkilerini yok saymıştır. (Md 21)
- ✓ Baz istasyonu kurulmasında sadece bildirim şartını getirmiştir; izin olgusunu fiilen ortadan kaldırmıştır. (Md 17)
- ✓ İstasyon faaliyetinin durdurulması gerekçesi olarak, insan sağlığı yerine yalnızca eksik bilgi ve belge bulunması veya istasyon yerinin bildirilmemiş olması gibi bürokratik gerekçeler getirilmiştir. (Md 18)
- ✓ Halkı ve çevre sağlığını tehlikeye atabilecek tamamen teknik bir konuda ölçüm masraflarının şikayetçi kişiye yüklenmesi fiilen denetim olgusunun çalışmamasını doğuracaktır. Bu hali ile Yönetmelik, Anayasa'ya da aykırıdır. (Md 22)
- ✓ Baz istasyonları ölçümlerinde konunun tarafı olan operatör şirketlerin de yetkilendirilmiş olması yasalarla çelişmektedir. (Md 5)
- ✓ Baz istasyonlarının ölçüm raporlarının yalnızca Bakanlık tarafından değerlendirileceği tariflenmektedir. (Md. 22) TÜBİTAK, Üniversite gibi bilimsel kurumlar tarafından gerçekleştirilecek ölçüm sonuçlarının Bakanlık'ça değerlendirilmesi bilimsel anlayışla da çelişmektedir.
- ✓ Ölçüm personeli olarak elektromanyetik uyumluluk konusunda özel eğitim almış teknik personel gibi mevcut yasal sistemde tanımlanmayan uzmanlıkların tariflenmesi belirsizlik yaratmaktadır. (Md 7)

Bu ve benzeri yönetmelik maddeleri ile Çevre Bakanlığı tarafından getirilmeye çalışılan denetim olgusu ortadan kaldırılmış, yıllardır süren yapı artık yasal koruma altına alınmıştır.

Binada değişiklik yapılması nedeni ile İmar Yasası gereği ruhsat alma koşulunu oluşturan tesislerin hiçbir imar denetimine tabii olmaksızın kurulması ve enerjilendirilmesi de ilgili yasalarla ayrıca çelişmektedir.

*İzmir Şube'nin basın açıklamasından
17 Ağustos 2000*

şekilde yürütülmesini sağlama görevinin devam edeceği hukuk öğretisinde ve uygulamasındaki geçerli tek yaklaşımdır. Bu durumda, imtiyaz yoluyla bir kamu hizmetini görmekte olan özel kişinin, hizmeti hiç ya da gereği gibi yürütmemesinden, hizmetten yararlananlar karşısında, ilgili idarenin sorumluluğu sözkonusudur. İmtiyaz sözleşmesinin yapısı gereği, idarenin, kamu hizmetini görmekte olan imtiyazcı üzerinde, tam bir denetim ve yaptırım uygulama yetkisi vardır. Ülkemizde, son yıllarda imzalanan imtiyaz sözleşmelerinde, idarenin bu türlü üstün konumda olmasını düzenleyen hükümler bulunmamakla beraber, sözleşmedeki bu eksikliğin, idarenin üstün taraf olması ve hizmetin gereği gibi işlenmesinin sağlanması için, imtiyazcı üzerinde her türlü denetimi ve yaptırımı uygulama hakkı ve görevini ortadan kaldırmamaktadır.

Bu durumda, kamu hizmetinden yararlananlar açısından, imtiyazcı tarafından, hizmetin hiç ya da gereği gibi görülmemesi durumunda, o kamu hizmetinden esasen sorumlu olan idareden, hizmetin gereği gibi yürütülmesini isteme hakkı devam edecektir. İmtiyazcı şirketin, hizmetin görümü sırasında meydana getireceği kamu sağlığı ve güvenliğini tehdit edici uygulamaları bertaraf etmekte yükümlü idarenin gerekli önlemleri almaması durumunda, bu uygulamalardan etkilenenlerin ilgili idareye başvurması ve gerekli önlemleri almasını istemesi gerekecektir. Aynı şekilde, doğacak zararlardan da, imtiyazcı yanında, ilgili idarenin de sorumlu tutulması söz konusu olabilecektir.

Bir kamu hizmeti olan mobil telekomünikasyon hizmetleri, ülkemizde imtiyaz yöntemiyle, özel kişilere gördürülmektedir. Bu hizmetlerin yürütülmesi görevi Ulaştırma Bakanlığı'na aittir ve

anlayışını bitirmekte ve bu hizmetlerin görülmesi konusunda, hizmetlerden yararlananlar aleyhine birçok belirsizliklere yol açmaktadır.

Oysa, bir kamu hizmetinin imtiyaz suretiyle özel kişi tarafından görülmesi, o faaliyetin kamu

hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmaz. Aynı şekilde, idarenin bir kamu hizmetinin görülmesini özel kişiye devretmiş olmasıyla, bu hizmetin işleyişindeki sorumluluğundan kurtulamayacağı, idarenin, hizmetin kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun bir

hizmetin görümü sırasında ortaya çıkabilecek her türlü olumsuzluğu bertaraf etme görevi de yine bu bakanlığın görevleri arasındadır. Ancak, özel şirketlerle imzalanan imtiyaz sözleşmelerinde, idarenin bu görevini gözönünde bulundurmayan ve sanki bu hizmetlerin görünümünden idarenin "kurtulduğu" düşüncesiyle hareket eden idari yetkililer, sorunlara karşı da doğal olarak duyarsız kalmaktadırlar.

Baz istasyonlarına karşı oluşan tepkilerin büyümesi ve kimi kamu kurumlarının istasyonları sökmeye başlaması sonucunda, Ulaştırma Bakanlığı, görevli idari birim olarak, devreye girme ihtiyacı hissetmiş ve bir yönetmelikle sorunu gidermeye yönelik olmasa da duruma el koymuştur. Öncelikle, GSM operatörü şirketlerin kuracakları baz istasyonlarına ilişkin düzenlemenin, daha bu istasyonlar kurulmaya başlamadan önce yapılması gerekirdi. Ancak, yukarıda bahsettiğimiz özelleştirmeci anlayışla, bu konuda hiçbir düzenleme yapılmayarak, konu

tamamen imtiyazcı şirketlerin takdirine bırakılmıştır.

İstasyonlar Korunuyor

4 Ağustos 2000 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan *Mobil Telekomünikasyon Şebekelerine Ait Baz İstasyonlarının Kuruluş Yeri, Ölçümleri, İşletilmesi ve Denetlenmesi Hakkında Yönetmeliğin* "Şikayetler" başlıklı 21. Maddesinde, "Sistemin işletilmesiyle ilgili şikayetler, bir kamu hizmeti niteliğindeki mobil telekomünikasyon hizmetlerinin verimli ve kesintisiz verdirilmesi ile görevlendirilen Bakanlığa yapılır. Yargı kararları haricinde, baz istasyonlarına Bakanlığın izni dışında müdahalede bulunulamaz." Hükmü yer almıştır. İmtiyaz sözleşmeleri imzalanırken ve imtiyazcı şirketlerin kamu yararıyla çatışan uygulamaları karşısında hatırlanmayan kamu hizmeti kavramı ve bu hizmetin verimli ve kesintisiz verdirilmesindeki bakanlığın görevi, baz istasyonlarının belediyeler ve valilikler eliyle sökülmeğe başlanması üzerine hatırlanmıştır. Bu durum son derece ilginçtir. İmtiyaz yönteminin idareye tanıdığı olduğu üstün yetkiler, imtiyazcı şirketleri korumak amacıyla kullanılmaktadır. Yönetmeliğin bütünü gözönüne alındığında, düzenleme yapılıyor görünümü altında bir yandan ortaya çıkan tepkiler önlenmeye çalışılmış, diğer yandan, baz

istasyonları her şeye rağmen idari koruma altına alınmıştır.

Yönetmeliğe göre yapılacak ölçümlerde istasyonun bulunduğu alandaki diğer vericilerin etkileri değerlendirmeye alınmayacaktır. Bu şekilde yapılacak ölçümle o alanda bulunan toplam elektromanyetik kirlilik değil, farklı vericilerin etkileri ayrı ayrı limit değerlerle karşılaştırılacaktır. Yönetmeliğin amacı olan belirli limit değerlere uygunluk denetiminin insan sağlığı açısından yapılmasının öngörülmediği açıkça ortadadır.

Baz istasyonlarıyla ilgili ortaya çıkan kaos ortamından Ulaştırma Bakanlığı sorumludur ve çıkartılan yönetmelik sorunu çözmeyecek olup, daha da derinleştirecektir.

Yönetmeliğin ve Ulaştırma Bakanlığının tüm olumsuzluklarına rağmen, sorumluluğunu çıkartmış olduğu yönetmelikte de kabul eden Bakanlığın muhatap alınması ve yapılacak hukuki girişimlerin bu yönde işletilmesi gerekmektedir. Baz istasyonlarının olumsuz sonuçlarının giderilmesi ve gerektiğinde sökülmesi Ulaştırma Bakanlığının talep edilecek, gerçekleşmediği takdirde idari yargıda dava açılması yoluna gidilecektir. Ancak bu şekilde Bakanlığın imtiyazcı şirketler için değil, kamu hizmetinden yararlananlar için üstün taraf olduğunun kabul ettirilmesi mümkün olacaktır. ◀

GSM Baz İstasyonları Denetlenmelidir

Ulaştırma Bakanlığı'nın koruması altında yıllardır hiçbir denetime tabii olmadan yapılan özel sektör haberleşme sisteminde firmaların sonsuz imtiyazı Çevre Bakanlığı'nın Genelgesi ile sektöre uğramış, yapılan işlere denetim getirilmeye çalışılmıştır. Bu gelişmeler karşısında firmaların talepleri doğrultusunda Ulaştırma Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelik ne getirmiştir?

- ✓ Çevre Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı'nın görev alanı içerisindeki konuları tek başına düzenleyerek yetki gasbında bulunmuştur. Kendisi dışındaki idari makamların yetkilerini yok saymıştır. (Md 21)
- ✓ Baz istasyonu kurulmasında sadece bildirim şartını getirmiştir; izin olgusunu fiilen ortadan kaldırmıştır. (Md 17)
- ✓ İstasyon faaliyetinin durdurulması gerekçesi olarak, insan sağlığı yerine yalnızca eksik bilgi ve belge bulunması veya istasyon yerinin bildirilmemiş olması gibi bürokratik gerekçeler getirilmiştir. (Md 18)
- ✓ Halkı ve çevre sağlığını tehlikeye atabilecek tamamen teknik bir konuda ölçüm masraflarının şikayetçi kişiye yüklenmesi fiilen denetim olgusunun çalışmamasını doğuracaktır. Bu hali ile Yönetmelik, Anayasa'ya da aykırıdır. (Md 22)
- ✓ Baz istasyonları ölçümlerinde konunun tarafı olan operatör şirketlerin de yetkilendirilmiş olması yasalarla çelişmektedir. (Md 5)
- ✓ Baz istasyonlarının ölçüm raporlarının yalnızca Bakanlık tarafından değerlendirileceği tariflenmektedir. (Md. 22) TÜBİTAK, Üniversite gibi bilimsel kurumlar tarafından gerçekleştirilecek ölçüm sonuçlarının Bakanlık'ça değerlendirilmesi bilimsel anlayışla da çelişmektedir.
- ✓ Ölçüm personeli olarak elektromanyetik uyumluluk konusunda özel eğitim almış teknik personel gibi mevcut yasal sistemde tanımlanmayan uzmanlıkların tariflenmesi belirsizlik yaratmaktadır. (Md 7)

Bu ve benzeri yönetmelik maddeleri ile Çevre Bakanlığı tarafından getirilmeye çalışılan denetim olgusu ortadan kaldırılmış, yıllardır süren yapı artık yasal koruma altına alınmıştır.

Binada değişiklik yapılması nedeni ile İmar Yasası gereği ruhsat alma koşulunu oluşturan tesislerin hiçbir imar denetimine tabii olmaksızın kurulması ve enerjilendirilmesi de ilgili yasalarla ayrıca çelişmektedir.

*İzmir Şube'nin basın açıklamasından
17 Ağustos 2000*

anlayışını bitirmekte ve bu hizmetlerin görülmesi konusunda, hizmetlerden yararlananlar aleyhine birçok belirsizliklere yol açmaktadır.

Oysa, bir kamu hizmetinin imtiyaz suretiyle özel kişi tarafından görülmesi, o faaliyetin kamu

hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmaz. Aynı şekilde, idarenin bir kamu hizmetinin görülmesini özel kişiye devretmiş olmasıyla, bu hizmetin işleyişindeki sorumluluktan kurtulamayacağı, idarenin, hizmetin kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun bir

şekilde yürütülmesini sağlama görevinin devam edeceği hukuk öğretisinde ve uygulamasındaki geçerli tek yaklaşımdır. Bu durumda, imtiyaz yoluyla bir kamu hizmetini görmekte olan özel kişinin, hizmeti hiç ya da gereği gibi yürütmemesinden, hizmetten yararlananlar karşısında, ilgili idarenin sorumluluğu sözkonusudur. İmtiyaz sözleşmesinin yapısı gereği, idarenin, kamu hizmetini görmekte olan imtiyazcı üzerinde, tam bir denetim ve yaptırım uygulama yetkisi vardır. Ülkemizde, son yıllarda imzalanan imtiyaz sözleşmelerinde, idarenin bu türlü üstün konumda olmasını düzenleyen hükümler bulunmamakla beraber, sözleşmedeki bu eksikliğin, idarenin üstün taraf olması ve hizmetin gereği gibi işlenmesinin sağlanması için, imtiyazcı üzerinde her türlü denetimi ve yaptırımı uygulama hakkı ve görevini ortadan kaldırmamaktadır.

Bu durumda, kamu hizmetinden yararlananlar açısından, imtiyazcı tarafından, hizmetin hiç ya da gereği gibi görülmemesi durumunda, o kamu hizmetinden esasen sorumlu olan idareden, hizmetin gereği gibi yürütülmesini isteme hakkı devam edecektir. İmtiyazcı şirketin, hizmetin görümü sırasında meydana getireceği kamu sağlığı ve güvenliğini tehdit edici uygulamaları bertaraf etmekle yükümlü idarenin gerekli önlemleri almaması durumunda, bu uygulamalardan etkilenenlerin ilgili idareye başvurması ve gerekli önlemleri almasını istemesi gerekecektir. Aynı şekilde, doğacak zararlardan da, imtiyazcı yanında, ilgili idarenin de sorumlu tutulması söz konusu olabilecektir.

Bir kamu hizmeti olan mobil telekomünikasyon hizmetleri, ülkemizde imtiyaz yöntemiyle, özel kişilere gördürülmektedir. Bu hizmetlerin yürütülmesi görevi Ulaştırma Bakanlığı'na aittir ve

hizmetin görünümü sırasında ortaya çıkabilecek her türlü olumsuzluğu bertaraf etme görevi de yine bu bakanlığın görevleri arasındadır. Ancak, özel şirketlerle imzalanan imtiyaz sözleşmelerinde, idarenin bu görevini gözönünde bulundurmayan ve sanki bu hizmetlerin görünümünden idarenin "kurtulduğu" düşüncesiyle hareket eden idari yetkililer, sorunlara karşı da doğal olarak duyarsız kalmaktadırlar. Baz istasyonlarına karşı oluşan tepkilerin büyümesi ve kimi kamu kurumlarının istasyonları sökmeye başlaması sonucunda, Ulaştırma Bakanlığı, görevli idari birim olarak, devreye girme ihtiyacı hissetmiş ve bir yönetmelikle sorunu gidermeye yönelik olmasa da duruma el koymuştur. Öncelikle, GSM operatörü şirketlerin kuracakları baz istasyonlarına ilişkin düzenlemenin, daha bu istasyonlar kurulmaya başlamadan önce yapılması gerekirdi. Ancak, yukarıda bahsettiğimiz özelleştirmeci anlayışla, bu konuda hiçbir düzenleme yapılmayarak, konu

tamamen imtiyazcı şirketlerin takdirine bırakılmıştır.

İstasyonlar Korunuyor

4 Ağustos 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan *Mobil Telekomünikasyon Şebekelerine Ait Baz İstasyonlarının Kuruluş Yeri, Ölçümleri, İşletilmesi ve Denetlenmesi Hakkında Yönetmeliğin* "Şikayetler" başlıklı 21. Maddesinde, "Sistemin işletilmesiyle ilgili şikayetler, bir kamu hizmeti niteliğindeki mobil telekomünikasyon hizmetlerinin verimli ve kesintisiz verdirilmesi ile görevlendirilen Bakanlığa yapılır. Yargı kararları haricinde, baz istasyonlarına Bakanlığın izni dışında müdahalede bulunulamaz." Hükmü yer almıştır. İmtiyaz sözleşmeleri imzalanırken ve imtiyazcı şirketlerin kamu yararıyla çatışan uygulamaları karşısında hatırlanmayan kamu hizmeti kavramı ve bu hizmetin verimli ve kesintisiz verdirilmesindeki bakanlığın görevi, baz istasyonlarının belediyeler ve valilikler eliyle sökülmeğe başlanması üzerine hatırlanmıştır. Bu durum son derece ilginçtir. İmtiyaz yönteminin idareye tanıdığı olduğu üstün yetkiler, imtiyazcı şirketleri korumak amacıyla kullanılmaktadır. Yönetmeliğin bütünü gözönüne alındığında, düzenleme yapılıyor görünümü altında bir yandan ortaya çıkan tepkiler önlenmeye çalışılmış, diğer yandan, baz

istasyonları her şeye rağmen idari koruma altına alınmıştır.

Yönetmeliğe göre yapılacak ölçümlerde istasyonun bulunduğu alandaki diğer vericilerin etkileri değerlendirilmeye alınmayacaktır. Bu şekilde yapılacak ölçümle o alanda bulunan toplam elektromanyetik kirlilik değil, farklı vericilerin etkileri ayrı ayrı limit değerlerle karşılaştırılacaktır. Yönetmeliğin amacı olan belirli limit değerlere uygunluk denetiminin insan sağlığı açısından yapılmasının öngörülmediği açıkça ortadadır.

Baz istasyonlarıyla ilgili ortaya çıkan kaos ortamından Ulaştırma Bakanlığı sorumludur ve çıkartılan yönetmelik sorunu çözmeyecek olup, daha da derinleştirecektir.

Yönetmeliğin ve Ulaştırma Bakanlığının tüm olumsuzluklarına rağmen, sorumluluğunu çıkartmış olduğu yönetmelikte de kabul eden Bakanlığın muhatap alınması ve yapılacak hukuki girişimlerin bu yönde işletilmesi gerekmektedir. Baz istasyonlarının olumsuz sonuçlarının giderilmesi ve gerektiğinde sökülmesi Ulaştırma Bakanlığının talep edilecek, gerçekleşmediği takdirde idari yargıda dava açılması yoluna gidilecektir. Ancak bu şekilde Bakanlığın imtiyazcı şirketler için değil, kamu hizmetinden yararlananlar için üstün taraf olduğunun kabul ettirilmesi mümkün olacaktır. ◀

